N° 3216

ASSEMBLÉE NATIONALE

CONSTITUTION DU 4 OCTOBRE 1958

DIX-SEPTIÈME LÉGISLATURE

Enregistré à la Présidence de l'Assemblée nationale le 5 octobre 2026.

PERPAUSICION DE LEI CONSTITUCIONAU

cercant **a garantir l'usatge, la proteccion e la promocion de las lengas regionaus au dehens de la Republica,**

presentada per
M. Paul MOLAC, M. Peio DUFAU, M. Pouria AMIRSHAHI, M. Rodrigo ARENAS, Mme Christine ARRIGHI, Mme Clémentine AUTAIN, M. Joël AVIRAGNET, M. Christian BAPTISTE, M. Jean-Pierre BATAILLE, Mme Marie-Noëlle BATTISTEL, Mme Béatrice BELLAY, M. Benoît BITEAU, M. Mickaël BOULOUX, M. Jean-Luc BOURGEAUX, Mme Dorine BREGMAN, M. Elie CALIFER, Mme Colette CAPDEVIELLE, M. Michel CASTELLANI, M. Jean-Victor CASTOR, M. Paul-André COLOMBANI, M. Alexis CORBIÈRE, M. Michel CRIAUD, Mme Constance DE PÉLICHY, M. Alain DAVID, M. Stéphane DELAUTRETTE, Mme Dieynaba DIOP, Mme Fanny DOMBRE COSTE, M. Iñaki ECHANIZ, M. Romain ESKENAZI, M. Philippe FAIT, M. Denis FÉGNÉ...

– 1 –

EXPAUSAT DEUS MOTIUS

DAUNAS, SÉNHERS,

Que sia lo breton, l’occitan, lo còrse, lo basc, l’alsacian, lo creòl o aute, las lengas aperadas “regionaus” constitueishen un patrimòni viu, intimament ligat a l’istòria deus territòris e de las loas populacions. Que son portairas de sabers, de tradicions, de contes e de fòrmas d’expression qui participan pleament a la riquessa culturau de la França.

Aquera diversitat que pateish totun d'ua fragilisacion progressiva. Lo nombre de locutors de hèra de lengas regionaus baisha e la loa transmission familiau que s'a hèra redusit pendent las decenias passadas. La loa preservacion depend d'aquiu enlà de mes en mes de la loa transmission per l’ensenhament, la loa preséncia dens la vita culturau e la possibilitat de las poder utilizar dens quauques maines de la vita publica.

La revision constitucionau deu 25 de junh de 1992 qu'a hèit entrar dens l’article 2 de la Constitucion la dispausicion d'après quina « la lenga de la Republica ei lo francés ». Aquera modificacion qu'arrespondèva alavetz principaument a la volentat d'ahortir la proteccion de l’usatge deu francés, notadament de cap a la progression de l’anglés dens los escambis economics, scientifics e internacionaus. L’idea qu'èra donc de consacrar la lenga francesa dens lo tèxte constitucionau en pr'amor de la plaça creishenta de la lenga anglesa.

Los desbats parlamentaris de l’epòca qu'avèvan lhevat la problematica de la co-existéncia d’ua tau afirmacion dab l’usatge e l’emplec de las lengas regionaus, mès lo Govèrn, e tanben lo raportaire d'alavetz, qu'avèvan assegurat que la valor constitucionau de la lenga francesa n’auré pas nat impact sus las lengas regionaus. Totun, aquera dispausicion qu'ei estada progressivament mobilisada per lo Conselh constitucionau entà limitar los usatges de las lengas regionaus dens la vita publica. L’article 2 qu'a aquesit atau, dens la jurisprudéncia constitucionau, ua portada qui va au contre de l’esperit deu constituant de la revision de 1992.

Entà assajar de portà-i remèdi e de garantir la reconeishença de las lengas regionaus, lo constituant qu'ei intervengut un aute còp en 2008.

L’article 75-1 que dispausa despuish lavetz que « Las lengas regionaus qu'apartenguen au patrimòni de la França ». S'aquera evolucion a constituit ua avançada simbolica importanta, n’a pas permetut de lhevar las incertitudas nascudas de l’interpretacion deu Conselh Constitucionau de l’article 2. L’article 75-1 que demora efectivament d’ua portada normativa limitada pr'mor que lo Conselh constitucionau n’a pas remetut en causa la sua jurisprudéncia fondada sus l’article 2.

La lei deu 21 de mai de 2021 relativa a la proteccion patrimoniau de las lengas regionaus e a la loa promocion, dita « Lei Molac », qu'a constituït ua etapa importanta en ahortir la loa reconeishença e en favorisar notadament lo loé ensenhament. Aquesta que s'aurà vist totun ua part de las suas dispausicions censuradas per un Conselh constitucionau inflexible dens la sua interpretacion de l’article 2 de la Constitucion.

Atau, lo bilanç apitat per lo Senat quate ans après, en octòbre de 2025, qu'a botat en evidéncia las limitas deu cadre actuau. Se avançadas e son estadas constatadas, notadament dens l’ensenhament, que demoran insufisentas de cap au recul deu nombre de locutors e de l’aflaquiment de la transmission familiau. Lo Senat soslinha atau la necessitat d’ua politica publica mes ambiciosa e coerenta en favor de las lengas regionaus e recomanda ua revision de la Constitucion “entà renforçar la reconeishença de las lengas regionaus dens la lei fondamentau”.

Au delà de las mesuras legislativas e de las politicas publicas engatjadas, qu'ei donc lo cadre constitucionau en que s’inscriven que cau clarificar. La reconeishença de las lengas regionaus que demora de hèit confrontada a ua articulacion mausagura entre duas dispausicions constitucionaus : l’article 2, qui afirma que « la lenga de la Republica qu'ei lo francés », e l’article 75-1, segon loquau « las lengas regionaus apartenguen au patrimòni de la França ».

La situacion actuau qu'ei d’autant mes de mauaisit justificar que l’usatge e la promocion de las lengas regionaus son dejà admetuts dens divèrses maines, notadament dens l’ensenhament, la cultura, los medias e quauquas accions miadas per las collectivitats territoriaus.

Practicas qu'existan donc, sense que lo lor fondament constitucionau non sia pro clar. Aquera situacion que hè aparéisher la necessitat de conciliar la proteccion de la lenga francesa dab la sauvagarda e la promocion de las lengas regionaus.

Ua tau clarificacion qu'arrespon atau un besonh de securitat juridica. Que permeteré de mélhor articular los articles 2 et 75-1 de la Constitucion e de balhar au legislator un cadre clar entà determinar las modalitats d'usatge, de promocion e de proteccion de las lengas regionaus.

Que permeteré tanben au constituant de precisar la sua volentat au près deu Conselh constitucionau. En tot consacrar explicitament la necessitat de conciliar l'afirmacion deu francés coma lenga de la Republica dab la promocion e la proteccion de las lengas regionaus, la perpausicion aquesta que cerca a lhevar l'ambigüitat qui resulta de la redaccion actuau de la Constitucion.

Aquera evolucion que permeteré, enfin, de mes plan préner en compte los engatjaments europencs de la França. La França qu'a signat, en 1999, la Carta europea de las lengas regionaus o minoritàrias deu Conselh de l'Euròpa, sense totun ratificar-la. Las dificultats constitucionaus apareishudas, notadament per rapòrt a l'article 2, qu'an constituit un trebuc ad aquera ratificacion. Sense prejutjar de las condicions d'ua eventuau ratificacion, la perpausicion aquesta que permeteré de clarificar lo cadre constitucionau aplicader a la proteccion e a la promocion de las lengas regionaus.

La perpausicion aquesta de lei constitucionau qu'enten atau assegurar la coeréncia entre la reconeishença de las lengas regionaus consacrada en 2008 e las exigéncias resultant de l'article 2 de la Constitucion, entà que la volentat deu constituant posca trobar ua traduccion efectiva dens lo dreit.

Entad aquerò, **l'article 1èr** completa lo permèr alinea de l'article 2 de la Constitucion en dispausar que **la lenga de la Republica ei lo francés « dens lo respècte de l'usatge, de la promocion e de la proteccion de las lengas regionaus ».** Aquera modificacion que cerca a lhevar l'ambigüitat nascuda de l'articulacion entre los articles 2 e 75-1 e a consacrar explicitament la possibilitat de conciliar l'afirmacion deu francés coma lenga de la Republica dab la promocion e la proteccion de las lengas regionaus.

L'article 2, eth, que completa l'article 34 de la Constitucion entà balhar au **legislator competéncia entà determinar l'estatut de las lengas regionaus,** notadament lo lor usatge dens las administracions e los servicis publics.

PERPAUSICION DE LEI CONSTITUCIONAU

ARTICLE 1ÈR

Lo permèr alinea de l’article 2 de la Constitucion qu'ei completat per los mots :
«, dens lo respècte de l’usatge, de la promocion e de la proteccion de las lengas regionaus. ».

ARTICLE 2

① Après l'alinéa detz e setau de l’article 34 de la Constitucion, qu'ei hornit un alinea atau redigit :
② « - de l'estatut de las lengas regionaus, notadament lo lor usatge dens las administracions e los servicis publics. »